INSVLATAE VIRTVTES

In Sanctissimis.

VTRIVSQVE ECCLESIÆ PATRIBVS

Expressæ,

Et in Aduentu Illustrissimi

ARCHIEPISCOPI

ANTONII PROVANÆ

Rhetorum opera expositæ

IN COLLEGIO TAVRINENSI SOCIETATIS IESV.

Author est P. Emanuel Thesaurus S.J.

TAVRINI, MDCXXXII.

Ex Typographia Benuenuti Meruli.

Illustrissimi Antonij Pro-
uanæ stemma Gentilitium
gemina Vite, & Columna
comprehenditur Quod mo
nuimus, vt commodius in-
telligantur ea, quæ de Vite,
& Columna, tum in Oratio
ne, tum in inscriptionibus
diximus.

ANTONIO PROVANÆ

Præsuli suo, ac Mecœnati optimo

RHETORES TAVRINENSES. FEL

EA, quę de te tumultuaria celeritate conscripsimus, cum prodire non meruerint, quia nostra, latere non debuerant, quia tua. Meritorum tuorum nimium memores, virium nostrarum obliti, magis quid deberemus attendimus, quam quid possemus. Id vnum igitur à te damnum agnoscimus. quod cum beatos nos feceris, audaces etiam effecisti. Elingues tamen esse opportuerat, qui in tanta dicendi opportunitate taceret. Decepere nos, non minus merita tua, quam ciuium gaudia, qui dum plauderent felicitati suæ, visi sunt etiam operi nostro plausisse. Sane cum nihil in laudibus nostris, si argumentum excipias placere posset quæ ab elegantia minus poterant, vt saltem à veritate placerent, tu fecisti. Eo igitur, quo semel obtulimus animo, iterum exhibemus infulatas virtutes infulis tuis, imo vero te tibi. Agnosces in multiplici speculo, ex meritis tuis gaudia nostra, simulque conijcies (si id tibi per modestiam liceat) alios quidem copiosius, æquius vero nemine potuisse laudari.

LECTORI BENEVOLO.

PAR erat, quam concepimus in optimi Pręsulis Aduentu lętitiam prodere, nec dissimulare id quod non solum in alienã, sed in nostrã etiã cederet laudẽ; nisi forte laus nulla sit, quę laudari meruerint voluisse laudare. Adigebant ad hoc Patrię gaudia, Prouanę familię merita, Personę virtutes; Piaculumq; videbatur in tanta dicendi opportunitate tacere. At cum eũ esse sciremus Pręsulẽ nostrũ, qui timeret etiam in veris laudibus assentationem, & ipsis etiam encomijs lęderetur, placuit opportuno consilio illudere tantę modestię, & quę omnia potuissemus in vno, in multis ita laudare, vt citra modestiæ damna, tributũ meritis penderemus. Omittimus hoc loco, fusius explicare seriẽ Apparatus; id vnũ monemus in duo veluti atria esse diuisũ; in vno si quidẽ tamquam Dyrachij Archiepiscopo Infulatæ Virtutis ideas in Orientalis Ecclesiæ Patribus expressas numquã occasuro in Oriente lumini exhibuimus; in altero vero easdem virtutes in Occidentalis Ecclesiæ Patribus tãquã Taurinensi Archiepiscopo exposuimus. Cæterũ ex ijs, quę subijcimus, ea quæ tacentur intelliges. Vale.

Arcuum Inſcriptiones Nonnullæ.

Ex multis vnum Agnoſcite Ciues,
Præſulem veſtrum, cum vnus ſatis non poſſit
exprimunt multi.
Ex aliena felicitate, veſtram metimini.
Beatæ Vrbes, quæ horum aliquem habuere,
Beatiores Vos,
Qui omnes accepiſtis in vno.
Miraculum ingens,
Niſi quod in Prouana familia
Nullum iam miraculum nouum eſt;

Ad gaudia Ciues.

Viti proxima vita eſt,
Sub Vite fructus, vmbrāque captamus:
Præcocem hòc anno Autumnum in vere vidimus;
Fœcundam ineunte Iunio vitim accepimus;
Æternam ſperate vindemiam,
Hyemem vitis noſtra non metuit.

Secura omnia Ciues.

Ruinam non metuit noſtra felicitas;
Ex quo cæpit inniti columnis.
Gratum lapſis omen Columna,
Qua ſe nouerint erigendos.
Ingens auguror ædificium,
Cui talem ſummus Artifex præparet Baſim.
Non niſi è tali Columna
Taurum noſtrum emicare decebat.

ILLVSTRISSIMO

ANTONIO PROVANÆ

De Rhetorum Apparatu.

Epigramma.

Hic lege quos tuleris lege quos habeamus honores,
Hic lege quos referas quiſque ſequare viros.
Vnus es in multis, vario te pinximus ore,
Pinximus ex multis, non ſatis vnus erat.
Hic tua multiplici latitat ſub imagine virtus,
Hinc ſi te quæras demere nullus erit.

Eiuſdem Veſpertinus

IN VRBEM INGRESSVS.

Alter adeſt Phœbus pelago dum mergitur alter,
Ille mihi tenebras attulit, iſte diem.
Sidera naſcentem videre interrita Solem,
Dumque alijs perijt tunc mihi nata dies.
Caſtor es, an Pollux? Geminum cum ſole putarim,
Nempe mihi dum tu naſceris, alter obit

NO-

NOMINA RHETORVM,

Quorum opera prodit labor hic totus.

Ambroſius Bottonus, Nicienſis.
Antonius Surdus, Doglianenſis.
Ant. Andreas Matthis, Braidenſis.
Bartholomeus Beſcus, Taurinenſis.
Carolus Boarellus Inciſa, Cameranenſis.
Carolus Piſcina, Taurinenſis.
Cęſar Thom. Millinus, Carmagnol.
Gabriel Delphinus, Cunienſis.
Io. Bapta. Fallettus, à Villa Falletto
Io. Baptiſta Bobba, à Cabalario Leone.
Io. Bernardinus Coſta, Pugellenſis.
Io. Bapta Durandus, à Mõte Regali.
Io. Donatus Fõtanella, Taurinẽſis.
Io. Dominicus Raſinus, Taurinẽſis.
Io. Thomas Mondella, Bugellenſis.

Io. Thomas Mignata, Taurinensis.
Io. Martinus Brunus, Cuniensis.
Io. Iacobus Brunus, Cuniensis.
Io. Manesserius, Benensis.
Io. Baptista Serallus, Cuniensis.
Io. Frãciscus Auenatus, Taurinẽsis.
Ioseph Pastoris, Taurinensis.
Luchinus Beccaria, à Mõte Regali.
Mauritius Pelion, Taurinensis.
Petrinus Affossatus, Villanouẽsis.
Petrus Frãciscus Costa, Castinẽsis.
Petrus Philip. Bellinus, Lãceanus.
Sebastianus Villanis, Bugellensis.
Sebastianus Gabaldus, Villanouẽsis
Thomas Sanfront, Taurinensis.
Victor Amedeus Amrhyn, Lucernensis.

ILLVSTRISSIMO ARCHIEPISCOPO ANTONIO PROVANAE.

Gratulatio,

Dicta à Rhetore Taurinensi.

SVPREMA gaudia nunquam sperari securius, quam cum in supremo discrimine videatur æquius desperari, nec certius esse futuræ Felicitatis Augurium, quam quod è præsentium ærumnarum extis eruitur, nouũ nobis esse si poterat, tu, qui cætera omnia, hoc etiam docere hodie potuisses. Sed nimirũ non ea fuit ætatis nostræ fœlicitas vt vbi de infelicitate sit quæstio rudes esse possimus, nec eã experimur in hac alternationũ prouincia fortunæ constantiã vt ignoremus circũagi subinde res nostras, & non nisi defæcatissimas voluptates summis angustijs esse finitimas, ea demum esse Prouidi ludibria conditoris, vt iucunda, quæ sunt in malorũ centro reponat, erecturus hac amica deceptione depressos, qui Thesaurum inueniant, vbi laqueum cogitassent. Cum igitur ea fuerit superioribus annis vrbis nostræ calamitas, vt nihil vltra timere, nihil vltra propemodũ sperare possemus, quam non iniquus extitisset Aruspex, qui è tanta coaceruatione malorum imminere patriæ paria incommodis commoda diuinasset, & futuram insuper diem, quæ

sera

serenitate sua diuturnæ tempestatis damna rependens cogeret profiteri, optabile fuisse maiori etiam dispendio tam pretiosã emere felicitatem. Quæ vero sit illa felicitas, quam tantopere Patriæ gratulamur, vni modestiæ tuæ ignotum esse crediderim, quæ cum te fecerit nostræ beatitatis opificem, alium demum tui operis agnosci curat authorem. Illa illa dies, quã tu Patriæ redditus si bi Patriam reddidisti, illa inquam est, quæ felicitati nostræ, quam optamus æternam fecit initiũ, illa est, quæ omnẽ præteriti discriminis memoriam erasit ex animis, illa votorum nostrorum capacitatem impleuit, cum eũ nobis dedit Antistitem, quo nec habere, nec fingere po tuimus meliorem. Et sane si ea sit facundia mea, vt quę cuique de te suggerit animus possim oratione vulgare, si ea tolerantia tua, vt quæ gaudia tuo excitaris aduentu patiaris audire, illud profecto assequar, vt si minus glo ria tua, saltem felicitate nostra læteris.

Prouanæ familiæ, vt nouerint Taurinenses quid debeant, ignorant tamen hactenus quid rependant. Æternũ in vrbe nostra seruat autumnum vitis hæc vestra, quę non vt de Memphytica fabulantur hystoriæ nunquam denudata folijs decaluetur, sed vt nostris licet oculis vsurpare, nunquã sine fructibus visa sit, imo cum se subinde oneret nouis, nunquam exoneretur antiquis. Atque vtinam liceret hoc loco sub opacissimo Palmite diutius meridiari, attentiusque perspicere, qualem inde vindemiam eruerĩt omnia sæcula, facerẽ vtique in dubium reuocari, debeat ne illa magis ex suauitate fructuum, an ex multiplicitate placere.

Excitarent admirationẽ fæcundissimi traduces, miraremur in vna familia omnium decora coaluisse; duceret Nicia, educeret Tarantasia, quales inde decerpserint Præsules, testaretur Italia, Gallia, Polonia, quales inde prodire viderint Duces; Testarentur Principes nostri, quales habuerint Curiæ præsides, quales inde legatos &

admi-

administros Imperij, testarentur deniq; ordines vniuersi eos inde animos erupisse, quorũ singuli familiã suã beatam facerent, quoties eam beatissimã non inuenissent.

Sed quid est, cur immoremur in singulis, si omnes metiri possimus ex vno? quid repetamus ab Annalibus quod petere possimus ab oculis, quid est cur extra te tuorum ornamenta quæramus, si quos sæculorum ordo disiunxerat, virtutis vinculo ita in te vno coniũgis, vt audeã propemodum dicere, maxima illa maiorum tuorum nomina non esse aliud, quam Prouançrudimenta familiæ Præsulũ normã facere perdiscentis. Non reponam in fabulis, quod Plinius in Hystorijs, vidisse se in vrbe Populonia tam vastæ magnitudinis vitem vt ex ea ingens etiã Iouis simulacrũ fieri potuerit; cupiẽti tamen metiri vitis vestrę magnitudinẽ, & fæcunditatem, Argumenti loco afferã, te ex ea fieri potuisse, in quo qui Dei non agnoscit imaginem, arguatur illico, vel te non agnouisse, vel Deum. Cur non igitur lętaretur, cur non plauderet Patria, cum talẽ sibi e tanta vite fructum decerperet, cur non agnosceret felicitatem suam, cũ ex ea familia Præsulem accepisset, ex qua non nisi optimus venire possit.

Adde iam opportunitatem temporis, in qua Diuinæ consilia Prouidentię veneramur; cũ licet serius veneris, quam exigerent Vota nostra, non ocius tamen, quam incolumitatis tuæ ratio, quæ est nostra felicitas, postularet. Optare quidem potuimus in Decumanis illis fluctibus ærumnarum operam tuam, ad eum sępe, tanquam ad Anchoram anhelauimus Tiphin, qui ad carinæ nostræ residens Clauum. & cœlum probitate placaret, & scopulos vigilantia declinaret, implorauimus sępe in multiplici morborum congerie medicam manum, quæ nascentia in funeribus mala perimeret, perempta propemodum bona seruaret: Pace perfrui sperabimus in bello, quoties nos facere potuisses tua securitate securos, in multiplici vitæ discrimine mortis iacula ridere potuimus, in Annonæ

cha-

caritate famem contemnere, quoties nobis tua charitas propior illuxisset.

Vix potuimus te superstite mortem metuere, cum essemus in te meliori nostri parte victuri. Deo nihilominus placuit differre felicitatem nostram, vt interim adolesceret, placuit seruare ordinem rerum, vt cum summo bono, summa mala non essent, placuit arcano consilio, & tuæ & incolumitati nostræ consulere. Quæ nam enim fuerat tuæ vitæ conditio, si qui nouo charitatis miraculo totus futurus eras in omnibus toties in omnibus perijsses? nostra vero, quæ potuit esse fælicitas si nobiscum fuisses eo tempore, quo te non possemus nisi fugiendo diligere; si vitæ nostræ periculis accessissent, & tuæ? Quam deterior fuerat morientium sors, si tunc abire cogerentur è viuis cum tu iucundiorē vitā, tuæ vitæ meritis effecisses, Quā non inuidenda superstitum vita dum non sibi tantum sed tibi etiam formidarent, & vt incerti essent de sua, de tua non essent incolumitate securi? Erat, erat de felicitate nostra vt demum protraherentur, distrahi gaudia, vt securiora acciderent, esse decuit seriora. Nimirum ead m laboribus nostris debuit me a constituit, quæ olim fuerat Herculeis constituta, nec ante decuit conquiescere, quam ad geminam illam columnam gentilisio visendam in stēmate veniremus, in ijsque possemus faustū, non plus vltra describere. Decuit geminæ columnæ beneficio è diuturnis malis emergere; vt id ipsum, quod olim Hebrea Gens Deo Optimo māximo deberemus, quæ non nisi in columna ignis, & nubis, est ex AEgypti malis educta. Dicam magnum quid, dicam tamen optabilem propemodum fuisse ruinam nostrā si vt erigeretur tuas debuerat impetrare columnas; vt proinde eo tibi nomine plus aliquid fateamur debere quam cæteris; illi enim nos inuenere felices, tu fecisti.

Sed vt nobis liceat aduentus tui opportunitate lætari inde tamen maiora licet gaudia deriuare, quod eum acce

peri

perimus, qui nunquam posset nisi opportunus adesse. Atque vtinā is esset hoc loco orationis meæ nitor, vt virtutum tuarum imbibens radios, eos possem in ciuium oculos retorquere; legeremus profectò in tam bono lumine, quæ modestiæ tuæ nube omniū oculis conaris eripere; liberarem me insuper ab assentationis suspicione, cū plura perspicerentur in te, quā posset alteri dicertus assentator affigere. semel potui facundus videri, & sterilitatem ingenij Argumenti fæcunditate corrigere; cogis me tamen ibi orationis vela contrahere, vbi non possent opportunius explicari, cogis ea silentij vmbris inuoluere, quæ si prodeant sua satis luce laudentur. Commune sit igitur omnibus, quod Temistocles sibi peculiare crediderat, vt nullius vocē libentius audiant, quā qui blandiori preconio aures titillet; in hoc etiam te supra cæteros eri gis quod cum facere laudanda non desinas, non sustines audire laudata. Fingite si potestis ò Ciues, an quid Antisti vestro possitis addere, an quid velitis adimere, & vbi attentius omnia contemplati ea depræhenderitis ornamenta virtutum, quæ veneramur in Deo, vix speramus in homine, hoc Encomiorū maximū reputate; audiret iniurias, laudes audire non potest. Ab eo igitur ad quod merita prouocauerant tua, modestia reuocat, idem ipse silere me cogis qui excitaueras ad loquēdū, eo redactus sum, vt nec mihi, nec ciuibus satisfaciam, Ciuibus quidē quod cū optimi filij magnifica de optimo parente sperarēt encomia, se conquerantur elusos; mihi vero, quod quem concepimus de te animū eliquare in verba non possim. Emendicarē ego libentissimè à Rhetorū nostrorū ingenio artificiū singulare, quo nec tibi, nec cæteris parū gratus acciderem, nisi tenuitati meæ temporis etiam angustię accessissent. Illusere sagac ... iuuenes qui in spem Patriæ in tanti Parentis obsequium adolescant, illusere inquam modestiæ tuæ, eiusque oculis alieno nomine personatas exhibere virtutes, vt dum nihil illa reputat suum,

se

se læsã esse non putet; alij vero dũ ea omnia mirãtur in te, quæ in alijs vident esse laudata, educant illico è cortice nucleũ, simulque conijciant, magna illa Heroũ decora, nihil in Atrijs nostris habuisse quam nomen.

Tua tua sunt, quæcunque alijs affixa videbis, vt innititur columnis cuis faber hic, noster, ita & vitibus exornatur; Zeusis artem imitata Poesis quẽ ex vno diffidebat exprimere, expressit ex multis. Quando iã igitur vrbem ĩgrediẽdo beasti, Atria nostra, & intima penetralia beaturus ingredere, ita tamen, vt scias Academiæ nostræ animos tibi antea patuisse, quam fores. Vt vt iure lætata sit Ciuitas vniuersa, nullius tamen profusiorem, quam Academiæ nostræ decuit esse lætitiam, quæ in te non solum accipere Patrem, & Præsulem, sed & Mœcenatem optimum gloriatur.

DYRRACHII DEBITVM.

DYRRACHII ARCHIEPISCOPO.

INFVLATAE VIRTVTES.

In Orientalis Ecclesiæ Patribus expressæ.

ADMONITIO AD LECTOREM.

BENE Poeta. Dum breuis esse laboro obscurus fio. Multa igitur esse in Elogijs, necesse est, quæ cum supponant cognitionem alicuius peculiaris hystoriæ, intelligi nõ ita commodè possint, nisi enodentur. Proinde ea Asteriscis notauimus, Eorumque explicationem in fine Elogij cuiusque apposuimus. Vale.

Herculi fuppar, nō vnū laboribus fuis fatigauit Euriſteū.
Sępe quęſitus ad necem, ſemper ad duriora ſeruatus,
Bonorum vota præferens ſuis,
Inuiſum inuidis lumen, ne extingueretur abſcōdit.
Arenti diu clauſus in puteo,
Eum impleuerat lacrimis, niſi deſiccaſſet ardoribus.
* Malens cum mortuis, quam cum perditis viuere,
Eius in tumulo vitā depoſuit ſuā, a quo vitā acceperat,
Sciens nullum tutius commiſſa ſeruare, quam qui dedit.
Hoſte deficiente, quem vinceret reuocatus è pugna,
Suis quietem peperiſſe contentus, perfrui noluit,
Tunc primum mori cupiens,
Cum vitam potuiſſet Amare.
Homine maior,
Qui ſe in hoc vno probarit hominem
Quod pati poſſet.

* CVm vellent Ariani filium Dei eſſe ſimilis cum Patre ſubſtantiæ, non eiuſdē, contenderentque idcirco non ὁμοούσιον, ſed ὁμοιούσιον eſſe dicendū, Athanaſius Diuinitatis Verbi propugnator acerrimus, ſedem maluit mutare quā vocē; maluit enim in exilium abire, quam Dei filium cum Arianis ὁμοιούσιον tantum dicere. Vide Baron. tom. 3.

* Sub Valente quæſitus ad necē, per quattuor menſes in Patris ſepulcro delituit, ſub Conſtantio vero in Arēti puteo per ſex annos inimicorū rabiem mundo ignotus eluſit. Tandem ingenti cum omnium plauſu ſuis redditus, cum iam felix poſſe viuere videre ſe xceſſit è viuis. Vide Baron. Tom. 3

ATHANASIO.

Inter AErummas infracto.

Heù fuge depresso contermina Regna Barathro,
Heù fuge diuitijs Regna timenda tuis.
Cætuum tibi causa nocet, tibi conglobat hostes;
Eia age defenso liber ab orbe fuge.
Astra adeas, securus eris. Te Mundus Olympo
Deuouet, & Ciuem denegat esse suum.

ATHANASII

Epitaphium.

Hic iacet ille locis fugitiuus ab omnibus exul,
Cuius in exilijs exulat Alma fides.
Cui tutos vix vrna lares dedit æde sub ima,
Quo nihil inueniet firmius vlla dies
Hunc pepulere Duces, hunc vexauere Tyranni,
Mitior huic nullus, credite, morte fuit.

Tolerantia Infulata.

IOANNES CHRYSOSTOM.

Ioannes Eloquentia Aureus, Tolerantia Ferreus;
Pretiosior fortasse quod ferreus, quam quod Aureus,
Nescias vbi cœperit esse *Sanctiss.* aut quando desierit.
Bonas artes cum disceret, docuit meliores,
Iam inde magnus, vnde esse vix cœperat.
Syluescere metuens, secessit in Syluas,
Exuturus inter feras,
Si quid ferinum induerat inter homines.
Alienis clarus in oculis, obscurus in suis,
Vrbes dum fugeret, Vrbes in Eremum attraxit,
In hoc vno cũ virtute rixatus, quod latebras impediret.
Se vno dolente reuocatus in Patriam,
Non minus in dicendo, quã in agendo disertus,
Nescias an plures virtuti dederit, an reddiderit.
Se felicẽ non reputans, nisi cũ miserorũ causas assumeret
Facundum, nisi cum vinceret,
Nullius aurum appetens omnium animos aquisiuit.
Collatas à Bizantijs Infulas,
Ideo accipiens, quia recusare non poterat,
Vtilior esse studuit, quam videri.
Sibi vni durus, quo mitior esset in cæteros,
Salutis omnium memor, quia non immemor suæ,
Securitatem, quam daret alijs, rapuit sibi.
Sed mirum erat, si tanta virtus inuidis caruisset.
Qui perditos, nec tolerare poterat, nec corrigere,
Quia eorum non incurrit in mores, incurrit in odia,

Ideo hostis habitus: quia dissimilis.
Semel, atque iterum à barbaris pulsus ad barbaros,
Quod tantum hominem Vrbs vna non caperet,
Plura ferre cupiens, quam hostis inferre,
Veram Patriam,
Cum in exilium properaret, inuenit.
Vir in omnibus aureus,
Nisi quod Auaris placere non potuit. *

* Eudoxia enim Augusta Auarissima Fæmina, alijque non pauci id genus homines, eum in auaros declamantem eloquentissimum hominem diutius ferre non possent, & eo superstite, miseros opprimere non sperarét, eum in Armeniam abigi curarunt. In itinere tamen cum exilium quæreret, Veram inuenit patriam.
Vide Baron. tom. 5.

CHRYSOSTOMO Aureo homini.

Auaritiæ infensa.

AVreus es, cæcoque tamen male notus Auaro,
Totus es ex auro, te tamen ille fugit;
Ille fugit diraſque procul condemnat in oras,
Ille tuas cupiat mergere poſſe faces.
Mirer Auaritiem, latebras niſi quæreret auro;
Eripit illa alijs, eripit illa ſibi.

CHRYSOSTOMVS

In Exilio Barbaris carus.

PVlſus ab ingratis dum barbara Mœnia linquis
Plebs gemit, & ferro te retinere parat.
Exul, & Armeniæ dum litora ſæua teneres,
Ciuibus ignotis notus amicus eras.
Quid mirum varijs carus ſi mentibus eſſes?
Aurum, quod cæcus ſpreuerit, alter amat.

Religio Infulata.

GREGORIVS THAVMATVRGVS.

Gregorius Octauum in orbe miraculum;
Omnia in se vno miracula copulauit.
Sub frigido cælo natus, vt illud ipsum incenderet,
Origene Præceptore dignus Auditor,
Eum æquauit ingenio, meritis vicit.
* Accusatus ab inuidjs se prodigio non voce defendit,
Magis mirandus quod Vlcisci nollet, quam quod posset.
Ex AEgypto regressus in Patriá,
Peculiarem domum habere nolens, vt omnes haberet,
Cum nihil amaret in mundo, possedit omnia,
Ita imperans sibi, vt imperare mereretur, & Dæmoni.
Vt nutanté firmaret, scopulos per inane circũ agens,
Difficilius moueri sæpe mentes, quam montes expertus,
Quidquid optare potuerat, visus est impetrasse.
Commune factus oraculum, oraculis vocem ademit,
Solus dignus audiri,
Qui æque prodigia loqueretur, ac faceret.
Quid posset in mundo Gregorius,
Ideo mundus credidit, quia vidit.
Multa tamen cum fecerit admiranda,
Nihil se ipso mirabilius facere potuit.
Monstrum omnium maximum,
Vt in tanta Diuinitate, tanta copularetur humanitas.
Omnes cum vellet optimos, se voluit omnibus meliorem

Ita

Ita sibi vacans, ac si cæteros neglexisset,
Ita alijs, ac si se ipse negligeret,
Suorũ virtute iam notus, notior sua,
Cum vix sanctius viuere posset, diutius viuere noluit.
Nunquam mortalis creditus, nisi cum visus est mori,

* SE prodigio, &c, Muliercula perditorum promissis illecta, disceptantem in Academia Gregorium interpellans, pretium postulat diuenditę pudicitię. Cedere iubet castissimus Iuuenis, & a seruo pecuniam, quã poscebat exigere. Qua tamen accepta, cum misere torqueretur a Dæmone, Gregorij precibus Deo reddita, erepta Dæmoni, quem antea accusauerat laudare cæpit. Nissenus in eius vita.

Arboris ſpeciē induēs ſatellites decipit.

LVdis ab irato lectam Prætore cohortem,
Nempe vbi te vidit nuncius, Arbor eras.
Arbor eras, potuitque tuos decipere fructus
Miles, & illuſi lugere iuſſa ducis.
Protheus es; ne finge nouas tamen vſque figuras,
Nil te nobilius fingere crede potes.

Deo templa erigens Thaumaturgus Montes mouet.

IVpiter Ætnea num ſint ſub Rupe Gigantes;
Perſcipce num ſobolem laxa relaxet humus.
Saxa volant, ſaxis Gregorius indidit alas,
Sidereas quatiunt iam iuga iacta fores.
Non tamen ille Gigas, maior tamen ille Gigante,
Quæ non vlla mouet dextera, voce mouet.

Vigilantia Infulata.

BASILIVS.
MAGNVS.

Basilius magnus
Eruditorum optimus, & optimorum eruditissimus,
Cum fuerit in nullo non maximus,
Dubites, in quo maior esse potuerit.
Sanctissimorum Parentum, Sanctissimus filius,
In se perficiens, quod cæptum erat in suis,
Maiorum probitatem, maiorem esse potuisse probauit.
Nequitiam execratus, ante quam nosset,
Virtuti suæ collactaneus, & Coæuus,
Nescias an eam ex institutione traxerit, an ex vtero.
Disciplinas aptus ad omnes, propensus ad singulas,
Humaniores artes in se diuinas effecit,
Diuinas vero Humanioribus perfici posse monstrauit.
Nazianzeno carissimus, quia simillimus,
Se ipsum in se despiciens, in Amico suspexit.
Virtutes ita colens singulas,
Ac si non appeteret Vniuersas.
Extra Patriam Diu, extra se nunquam,
* Præceptores suos melioribus imbuit artibus,
Quam fuerat ab ipsis imbutus.
Magis assentantium laudes,
Quam Inuidorum calumnias fugiens,
Extra omniũ oculos, ita se omniũ oculis dignũ effecit
Vt non deterius monachi normã expresserit, ac Episcopi
Virtutem non ideo adimens sibi, quod daret alijs,
Se ipsum perficiendo, perfecit & cæteos;
Ad suadendum idoneus,

Qui

Qui, quæ diceret, suis probare posset exemplis.
Diuitias negligens, nisi quas erogaret in pauperes,
Omnium se patrem fecit, & seruum.
* Pluris æstimans veritatem, quam Principum gratiã
Illius dignitatem defendit acrius, quam alij suam.
Quo propius ad metam accelerat
Eo alacrius cursum inteudens,
Vigilijs suis sopitos excitans, Ieiunijs famelicos pascens
Cum nec amaret viuere, nec timeret obire,
Hominum effugit ex oculis, non effugit ex animis.
Felix, cuius in vita nihil arguere valeas,
Nihil in doctrina damnare.

* EVbulũ enim sophistã preceptorẽ suũ ab Idololatriæ nocte ad Christi Lucẽ vocauit. Id ipsũ etiã Libanio persuadere curauit, irrito tamen conatu.

* Iuliani,&,Valentis nequissimorum Cesarum, non minus blanditias, quam tormenta contempsit, indignũ reputans maiorem alienæ dignitatis, quam suæ fidei rationem habere Bar. Tom 4.

BASI

BASILII VIGILANTIA,

Iuliano Cæsari minus grata.

SI perit Alma Fides; sit te reuocante superstes,
Si ruit, illa tua stet bene fulta basi.
Si gemit, exhilaras; si langueat, erigis vltro;
Vnus tu fidei sufficis, vna tibi.
Te sine ne pereat, facies scribendo perennem,
Æterna in tabulis sic erit illa tuis.
Te timet hinc Cæsar. Cur non amet ille? Quid hoc est?
Tam vigil es Pastor, quam Vafer ille Lupus.

BASILII VIGILANTIA,

Pauperibus salutaris.

VEllicat ora fames, tacitis se morsibus vrget;
Iam legitur multa in fronte suprema dies.
Quid facies? Quò vela dabis? Tibi curta supellex,
Et te cum cupias vendere, nullus emit.
Prodigus extiteras, iam te prope fingis Auarum
Nam cuperes pretium crescere posse tuum.
Fallor, vita tibi ni tam pretiosa fuisset,
Vilius, vt posses vendere, posset emi.

Alienis facundus inlaudibus, mutus in suis,
Plura in se continens, quam laudaret in cæteris,
Quos eleganter verbis expresserat, expressit & factis.
Nequitiã in plebe corrigẽs, in Principe nõ dissimulans
Omnia cum sciret, fingere nescius,
Se ad omnium normam effingens Poetã egit,
Non ideo minus vtilis,
quod magis videretur amœnus.
Prodesse cum vellet omnibus, nulli preesse, quam sibi
Vrbes deserere maluit, quam inuidorum turbis implere
Cum iam sui vnius vellet esse colonus, secessit in campos.
Inde etiam, & formidatus ab impijs, & fugatus,
Debitam meritis sedem
Cum non haberet in terris, inuenit in cęlo.
Æquè expetitus cum esse desineret,
Ac fuerat, antequam esset.

* IVlianum enim humanioribus artibus adhuc Athenis intentum, cum perditissimã mentem ementitę pietatis tegeret vultu, iam inde Nazianzenus agnoscens exsecratus est. Vt patet ex ora in Iulianum.

* Alludimus ad orationes eiusdem habitas in Iulianũ, quibus iniquissimi Principis nequitiam exagitauit

Lege cautum fuerat à Iuliano, ne Xpiani vllo librorũ genere vti possent; Cuius rei gratia scripsit Nazianzenus Poemata, Tragœdias, & alia eiusmodi, quorũ lectione bonis artibus adolescentia imbui posset. vide Baron. Tom. 4.

NAZIA-

Sapientia Infulata,

DIONYSIVS. AREOPAGITA.

Dionysius, ex Areopagi Iudicibus
Selectus pro veritatis causa Patronus,
Nescias an æquius gloriari potuerit
Paulo præceptore Discipulus,
An tali, tanto que discipulo Præceptor.
* Aeque Astris intentus ac sibi,
Virtutem, quam postremis in annis exihbuit
Promisit in primis.
Athenarum factus Antistes,
Malas inde artes eijciens, meliores induxit.
Optimi cuiusque ęmulator egregius, & laudator,
Cum vellet à nullo dignosci, nullū studuit ignorare.
Romā profectus, nobiliorem relinquit, quam inuenerat
Cum titulis suis iam posset addere,
Quod tantum hospitem excepisset.
Inde profectus in Gallias,
Immensam vrbem, vrbe maior impleuit.
Ita in diuina delatus, vt ablatus crederetur humanis,
Mercedem nullam appetens, nulla non dignus,
Deuota cælo victima, Sacerdotum gladijs exhibetur.
Et feris obiectus, & flammis,
Se vtrisque fortiorem ostendit.
Varijs tentatus supplicijs,
Cum nullū mereretur, nullum exhoruit.
Tandem fremente Tyranno, Plaudente cęlo,
Elatus in montem, ne tantę laterent faces,

Ceruice, non animo diminutus, edocuit
Virtuti vitam non eripi, nisi velit amittere.
Diui[illegible]ssimum caput in terram deprimi nolens,
Cum iam in collo non esset, esse cœpit in manibus;
Perire nesciens, quod tam bene viuere didicisset.
Beata Gallia,
Quæ Præceptorem habere meruerit,
Qui Diuina æquè docere potuerit, ac patrare.

* QVo tempore accidit Eclypsis in Christi morte cum esset Dionysius Heliopoli vna cũ Apollosane [illegible]diorum Collega, rei nouitate permotus exclamauit Aut Deus naturæ patitur, aut Mundi machina dissoluitur. Vide Bar. Tom. primo

DIONYSIVS.

Adhuc in reciso vertice viuax

QVanta tuis, Proh quanta tuis mens indita membris?
Illa vel exciso in vertice Regnat adhuc.
An tua vita tuis tota in Ceruicibus hæsit,
Nec nisi in Augusto vertice totus eras?
Fallor. adest animo nondum per vulnera suppar.
Exitus, est tanto vulnere maior adhuc.

DIONYSIVS.

Cœli Arcana cognoscit.

QVis te sidereas docuit dignoscere voces?
An nouus offenso lapsus ab Axe Gigas?
Si perit çterno soboles æquçua Parenti,
Astra tibi tantum non siluere nefas.
Suspicor Astra tuos venari his artibus ignes,
Non nisi cognatum sidera sidus amant.

BLASIVS SEBASTEN.

Blasium nemo vidit in terris,
Quin eruditum putarit in cælo.
Virtutem cum lacte imbibens, cum ętate coroborans
Fecit incertum,
An in eo differret à virtute natura.
* Episcopum agens, antequam fieret,
Qualis esset futurus, edocuit antequam esset.
Ex Vrbe, quam sibi similem fecerat
Digressus in syluas,
Vt Ampliaret animum, arctatus in specu,
* Diuinitate sua feras effecit humanas.
Felix, si quam â feris expulerat feritatem
Geminatam in hominibus non vidisset.
* A venatoribus interceptus, dum cęlestia venaretur
Vocatus ad supplicia, ea securitate perrexit,
Vt illa se in syluis non effugisse, sed expectasse doceret.
* In Aquis, non secus ac in marmore ambulans,
Cum vitam suam prodigijs tueri posset.
Maiori prodigio tradidit quam ante seruasset.

CVm enim Sanctifs. cuiusq; Episcopi munia exerceret priuatus, à Sebastẽsibus in Episc. electus est Cum in Argeo monte viueret, confluebant ad eum diebus singulis ferociores feræ, quę de Dei laudibus per orantem audirent, nec ante discederent, quam ipse dimitterent. Cum igitur venatores Agricolai iussu feras quærerent in syluis, vt eas Christianorũ carnibus pascerent in circo, cum in Blasij specu earum multitudinem inuenissent, Blasium vna cum illis in vrbem deduxerunt.

BLA-

BLASIVS

In vndis ambulat ſicco veſtigio.

Heù nimium truculenta chors! arat vrit, & angit
Tempora, terga, latus, fuſtibus, igne, flagris.
Durus eras, nullaque potens molleſcere flamma,
Mollior vt fieres, te quoque merſit aquis.
Marmor eras; te nulla tamen modo ſuſcipit vnda,
Marmor ab attactu nempe fit vnda tuo.
Tutus aquas calcat, ſolido qui pendet ab axe,
Quam leuis es? vel aquis neſcius eſſe grauis.

BLASIVS

Inter Feras illæſus.

Cernis in vrbe feras; feralia luſtra peroſus
Eripis Armenijs Antra colenda feris.
Te Regem fecere ſuum; cubat inde Leena,
Inde Leo, Tigris inde, & inde Lupus.
Stas medius, tâctis que animos, legesque miniſtras,
Talibus excubijs eſt tibi tuta quies.
Si non primus eras hominum, tibi prima poteſtas;
Fallimur; & poſt tot ſæcula, primus eras.

Liberalitas Infulata.

IO. ELEEMOSINARIVS.

Ioannes natus in Cypro, educatus in Cælo,
Futurus Dei Quæstor in terris,
Debitum innatæ largitati Patrimonium, ...
Cum nasceretur, accepit.
Digna senió Iuuentute translacta,
Sublimitatem Ingenij, Claritatem Virtutis,
Extere nolens, tegere nesciens,
Quod esse minimum vellet, esse coactus;
Ita Alexandrinos excoluit, vt sibi similes faceret,
Ita beauit, vt se conscio neminem genero,
Neminem egere permitteret.
Plura semper appetens, quo plura daret,
Id vnum habere se reputans, quod effudisset,
Cùm omnium augeret Ærarium,
nunquam imminuit suum..
Ita profusus in homines, vt Auarus non esset in Deum
Cum Hominibus dedisset omnia, vitam dedit, & Deo
Suis futurus Vtilior,
Si in postrema largitione tenacior extitisset.

Filius enim fuit Epiphanij genere Cyprij locu pletissimi, ac clarissimi hominis.

* Non immoror hic diutius in miraculis, quibus diuina largitas Ioannis largitaté excitauit, vt cũ vasa melea in Aurum conuersa inuenit, &c. Omitto alia, de quibus fusius Authores.

IO. ELEMOSINARII

Largitas mira.

QVę tibi de ſuperis æraria credita Gazis?
Omnia cum tribuas, omnia ſemper habes.
Semper habes quod cunque auido partitis egeno,
Quidquid opum pergas perdere, ſemper habes.
Omnia cum ſuperis credas, Deus omnia credit,
Diſcit ab exemplo prodigus eſſe tuo.

IO. ELEMOSINARIVS

AEque opum, ac Vitæ prodigus

QVæ tibi ſufficiant Lydi patrimonia Cræſi?
Solus Erythreas dilapidabis opes.
Inſtaurate nouis ſuperi data munera Gazis,
Si careat veſtris, hauriet ille ſuas.
Factus inops, nec parcus adhuc; quid prodigat vltra
Neſcius, eſt vitæ prodigus, ecce, ſuæ.
Quantus eras, quantumque tuæ magis vtilis vrbi;
Diſcere ſi poteras vel ſemel eſſe tenax.

Charitas Infulata

IGNATIVS ANTIOCHENVS

Ignatius Antiochenus
Dignus Ioanne Pręceptore discipulus,
Quem vincere non sperauerat, æquare curauit.
Animo, quam tempore Christo propinquior,
Ita eum expressit, vt se vidisse probaret.
Antiochiā sudoribus alluens, flammis incendens,
Viuere nesciens, nisi vitam omnium tueretur
Splendoribus suis Tyranno proditus,
Ventilari potuit, non extingui.
Vt Leonibus Leonem obijceret, Romam vocatus
Non secus ac ad alterius suppliciū properauit ad suū.
* Illius Panis esse percupiens,
Qui se panem fecerat omnium.
Intimo nimis ab igne concoctus!
Bestiarum dentibus frangi voluit.
Qui homines in Deū incēderat, feras in se ipsū incēdēs
Nunquam securior, quam cum periret
Mortem metuere nesciens, prouocare non metuens
Non in solo Capitolio Romę triumphari posse
monstrauit.

* NOtissima sunt Ignatij verba. Frumentum Christi sum, dentibus bestiarum molar, vt panis Mundus inueniar.

I G N A T I V S

Charitatis ardore totus igneus.

IGnis erat, dabat ore rogos, dabat ore fauillas
  Frigora depulerat mentibus, ignis erat.
Ignis erat, quamuis liquidis equitaret in vndis,
  Demersusque freto cresceret, ignis erat.
Ignis erat, fugit obiectum Leo territus ignem,
  Quem tetigisse negat dentibus ignis erat.
Ignis erat, tamdemque feras accendit in ignem,
  Puluere in exiguo desijt, ignis erat.

IGNATII CHARITAS

Cum Leonum feritate colluctans.

SAeuit in Heroem furiata mente Tyrannus,
  Inuictumque parat vincere morte Ducem.
Excitat immites Circo plaudente Leones
  Apponitque auidis Prandia dira feris.
Sed rabidas scelerare negat dum sanguine fauces
  Bellua, ab illeso corpore vita fugit.
Non fuit immundo panis violandus ab ore
  Qui cibus æthærei debuit esse patris.

Magnanimitas Infulata.

PETRVS ALEXANDRINVS

Petri I Alexandrini vitam
Non ideo deteriorem putes, quod sit ignotior morte
Prætiosam enim mortem non nisi vitę meritis emit.
Eo sæculo natus,
* In quo si miser esse noluerat, Probus esse non posset,
Ita assueuit ærumnis, vt eas etiam adamaret.
* Optimo Antistiti suffectus melior,
Vt Diocletiani Furijs
Parē Egyptus obijceret Ducem
Ita desudauit in suorum roboranda constantia,
Vt etiam sine Tyranni gladio gloriosè posset obire.
Ita intimus Christo,
Vt eius etiam arcana cognosceret,
Eius Tunicā lacerantē Ariū vsque adeo est detestatus,
Vt se nequiorem Ario crederet, si Ario pepercisset.
Carceri mancipatus se talem exhibuit,
Quales suos esse voluereat.
Tandem eo felicitatis genere felix,
Quod infelicior esse vix posset,
Ereptus supplicijs euolauit in cælum.

* VIxit enim temporibus sęuissimorum Cæsarum, quorum furijs vsque adeo iactati sunt Christiani, vt in nihilum abituri crederentur.

* Successit enim Thæonæ Sanctissimo homini, cuius laudes fusius celebrarunt scriptores Ecclesiastici.

PETRI

PETRI ALEXANDRINI MAGNANIMITAS

Christum solatur.

Carcere clausus eras; Cœlum sed liber adibas,
Quin tuus Aligeris carcer, Olympus erat.
Summus adest genitor, teneros collectus in Artus;
Sed lacera ex Arij crimine, vestis, erat.
Dumque suos aperit questus, solatia reddis,
In gremio lacrymas perdit, & ille tuo.
Quanta inerat tib vis animi? si dicere fas est,
Vel Deus est animo visus egere tuo.

PETRI ALEXANDRINI MAGNANIMITAS

Ario Infensa.

Colla metit Lictor, veniam, vitam que recepit,
Ast Arius veniam dum rogat, usque negas.
Damna tibi fecere pares, Heus Pare, quid hoc est?
Ille mihi vitam sustulit, iste deum.

Fortitudo Infulata

POLYCARPVS

SMYRNENSIS.

Polycarpus Smyrnensium Præceptor, & Parens
Patriæ non moribus Asiaticus,
* etiam in Asia fortes nasci, & ali posse probauit.
Christi discipulis ætate cœuus, munere succedaneus
Virtutis, quam collegit ex omnibus se fecit Epitomen
In hoc mirandus, quod ita omnes vnus expresserit,
Vt dum viueret, eorum neminem per esse putares;
In hoc amandus, quod se non crederet esse, quod erat.
Ingenio virtutem illustrans, ingeniumque virtute,
* Perditos nouatores moribus damnauit antiquis.
Suorum incolumnitatem negligere nesciens,
Suam tueri non valens,
Tyrannum non metuens, nisi cum mitior videretur,
Vitam suam moriens clariorem fecit in flamma.

* ITa male audiebant apud antiquos Asiatici, vt pote molles, ac voluptuarij, vt apud Lacones lege cautũ fit, ne quis abiret in Asiã, Imo vero male fit exceptus aliquando Adolescens, qui viam, quę eo duceret, se cognouisse iactaret.

* Emergentes hæreticos vsque adeo exsecratus est Polycarpus, vt cum semel dum Romæ esset, in Marcioné offendisset, Rogatus ab eodem an illũ agnosceret; vtique, respondit, te Satanæ Primogenitum esse pernosco.

POLY-

POLYCARPVS MORIENS

Ignem extinguit Sanguine.

QVæ noua de medijs iacula-is flumina flammis?
Qui nouus accenlo surgit ab igne liquor?
Sanguineas vomit ignis aquas, rutilumque nitorem
Perdit, & in roseo naufragus imbre perit.
Esse rosas, non esse rogos quod in igne putares
Arida ne fierent semina, fonte rigas.

POLYCARPVS

In flammis illæsus.

DVm trahitur, mediesque ruit Polycarpus in ignes
Credidit esse rogos, comperit esse rosas.
Sæuit adhuc, supraque suos accenditur ignes
Barbarus, & flammis vritur ille suis.
Ligna rogo geminat, geminat sua damna sibi vni
Noxius, ille suo solus ab igne calet.
Barbare quid pergis? non igne extinguitur ignis;
Si renuas alijs parcere, parce tibi.

Beneficentia Infulata

EPIPHANIVS CONSTANTIENSIS.

Epiphanius
Vrbium bono natus in sylùis,
Pecudum Pastor cum esset . . . . .
Pastor esse meruit Populorum.
Cum deteriori fortuna deterer otem exuens sectam
Ex Iudeo, & Christianus, & Monachus
Qualis esse deberet inter homines didicit inter feras.
Diu peregrinatus, vt Christi Patriā venerаretur, & suā
Dum fugeret insulas, delatus in Insulam,
Frustra quærere latebras
Quem Deus latere nolit, sed dicit.
A Constantiensibus factus Antistes, âtequā cognitus
Se talem exhibuit, qualem eum esse decebat,
Quem Deus, non homines elegissent
Illis placere nesciens quib' nec in omnib' placeret De
Injurias beneficijs vltus edocuit,
Non plura se potuisse Patrare, quam pati.
Tandem Annorum numerū exæquans meritis,
Multiplici tempestate iactatus defecit in mari.

* EPiphanius pastoris filius ditissimo homini carus ab eodem filiam in matrimonium accepit. Quà paulo post mortua eiusdem hæres est constitutus. Hanc igitur ocasionem nactus in bonarum artium stud.js diuitias consumebat, donec Christianæ philosophiæ, quam omnibus meliorem agnouerat nomen daret.

* Prædixerat Epiphanio Vir miræ probitatis eum futurum Episcopum; fugam igitur meditatus Hyerosolimã abijt, vbi se ignotũ futurum speraret. orta autẽ tempestate delatus in Cyprum, Constantienses, eum tanquam Episcopum expectantes inuenit.

* Cum Bizantio Constantiã solueret, etatis suæ Anno centesimo supra quintum decimum, ingenti orta tempestate, antequàm ad littus appeleret moriens Io. Chrysostomi Vaticinium impleuit, qui abeunti prædixerat, eum in itinere periturum.

EPI-

EPIPHANIO

Mortem Luſcus intentans alterum recipit oculum.

ECce tuas vno metitur lumine Gazas
 Luſcus, & eliſo cardine furta parat.
Poſcit opes, premit enſe caput, cum nulla ſuperſit
 Præda, tuum, dixit, ſit mihi præda caput.
Ille ſed illicitàm faceret dum vulnere meſſem,
 Enprius exclusum lumine lumen habet.
Corruit in gemitus, quin te iam pronus adorat,
 Iamque ſuum meliuſ perſpicit ille nefas.
Ille oculo quondam non te bene viderat vno,
 Lumina dum geminas, te videt atque timet.

EPIPHANIVS AVARO

Binos eripit oculos, vnũ redidit.

POſcit Auarus opes, quas tu Patrimonia Vulgi
 Feceris, inſtat agit, te que, tu sque premens.
Lumina dum quærit, rutilum quæ fecerit aurum,
 Nulla retrocedens lumina cæcus habet.
Ille ſuum melius ce[illegible]ns ſine lumine crimen,
 Poſcere ſuetus opes, poſcere cæpit opem.
Incipis eſſe tenax, alter dum ceſſat, vtrumque
 Poſtulat ille oculum, reddere vtrumque negas.
Vnum habet ille tamen. Te fecit auarus auarum
 Lumina qui repetit bina, negare docet.

IN

INFVLATÆ
VIRTVTES
IN SANCTISSIMIS
OCCIDENTALIS ECCLESIÆ PATRIBVS
EXPRESSAE.

Homine maior in diuina consurgens,
'Ita Deum descripserat, ac si vidisset;
Nisi Angustias suas Augustû etiam sensisset ingenium *
Iamque non habens vltra quid disceret, vel amaret,
Æquè annis ac meritis grauis,
Obsessa ex vrbe migrauit in cælum.
Felix Africa,
Si crebrius huiusmodi monstra proferret.

* EO enim tantum anno sub Christi Iesu; Virtutisq; stipendijs merere cæpit

* Tunc enim primum de filij salute sollicita mater flere desijt, cum Augustinum ante actę vitæ sordes lacrymis eluentem aspexit.

* Scripsit enim Retractationum libros, in quibus errores suos ea libertate, qua olim alienos correxit.

Vigilantia Insulata.

AMBROSIVS MEDIOLANENSIS.

Ambrosius re, quam nomine dulcior,
Mel ante habuit in ore, quam voces.
Auorum gloria nobilis, nobilior sua,
Christianus ante cœpit esse quam fieret.
E Prorege destinatus Antistes,
Subiratus virtuti suæ quod latere nesciret, effugerat,
Si eum sola hominũ suffragia delegissent.
Laboribus suis alienos assumens,
Nulli non intimus, omnium sensit incommoda;
Ita miseros audiens, vt felices dimitteret,
Ita feliciores admonens, vt linqueret infelices.
Principibus æque carus, ac vtilis,
Veneratus vt Patres, correxit, vt Pater,
In hoc verendus, quod contemneret neminem,
In hoc timendus quod neminem formidaret.
Christi causam reputans suam,
Vt depressam derigeret, sæpe depressus,
Facundia hostes deterruit, constantia fregit.
Aures suas obstruens nulli, vocẽ omnibus exhibens,
Fecit incertũ, audiendo nè magis profuerit, an dicendo.
Vocem virtute corroborans,
Disertissimus etiam, cum taceret,
Nunquam auidius optabatur audiri,
Quam cum diutius esset auditus.

Probis factus Asilum, flagellum improbis,
Vrbē suā eo meliorē reliquit, quō deteriorē acceperat.
Deficiente natura nulli deficiens,
Ita Præsulē se esse meminerat, vt sanē se esse nesciret.
Quorum mores expresserat, veneratus exuuias
Exhibitos alijs honores promeritus,
Vitam mutauit verius, quam amisit.

CVm enim nondum nomen dedisset Christo, ita tamen viuebat, vt adhuc Cathecumenus in Episcopum fit electus.

* Cum aliquando in domum cuiusdam, qui se felicissimum diceret, ex itinere diuertisset, inde præcipiti gressu fugiens hominem monuit, vt caueret sibi; omnes videlicet illi calamitates in vna imminere; quod probauit euētus: Paulo post enim domus ruina obrutus interijt vna cum suis.

AMBROSII VIGILANTIA *Arianis Ingrata*.

MEl fueras, te norat Apis; Quis fecit acerbum?
Ambrosia, vt fueris, vix tamen vllus amat.
Vix superi Ambrosiâ Ciues pascuntur; alumnos
Crede Erebi, superum queis minus esca placet.

AMBROSIVS *Vel in Imagine Vigilans*.

FLagra rotas, vultuque minax fera verbera torques,
Inque tuis rutilat flamma timenda genis.
Vita decidit tibi prima tamen non deficit ira;
Lux cadit ex oculis, non tamen ira tuis.
Scilicet excubias vigili quoque perficis vmbra;
Est tua terrendis hostibus vmbra satis.

Infulata Liberalitas.

PAVLINVS NOLANVS

Paulinus ad felicitatem Italiæ natus in Gallia,
Optima quæque, cum posset, elegit,
Cum non posset, quæ eligere potuisset, accepit.
Illis è Parentibus ortus, qui talē mererentur hæredē
Ita quæsiuit ex moribus claritatem,
Ac si nullam habuisset ex genere.
Musis amicus, vt earū leuitatē grauitate corriperet sua
Poetā solo exprimens autore carminis
Artem omnem virtuti Vectigalem effecit.
Assequutus Vxorē quam tales decerent nuptiæ,
Vt omne Vitę genus suis erudiret Exemplis,
Sponsā Christo potius visus est accepisse, quam sibi.
Diu peregrinatus, vt luci suæ latebras quæreret,
Quo se magis circumageret, magis accensus,
Illis se prodidit artibus quibus abdere studuisset.
Cum omnia eriperet, sibi, vt in egenos effunderet.
Coactus vna cū opibus operā suā Nolanis impendere,
Ita salutē curauit animorū, vt non negligeret corporū.
Aliorum nunquam oblitus, sui sæpe non memor,
Vsurpare sibi non appetens, nisi omnū calamitates
Quem in se vitæ amorēm extinxerat, excitauit in suis
Interceptus a Barbaris, ne melior sua esset,
quam Nolæ conditio,
Omnium infelicissimus, si vllo felicior extitisset,
Nunquam se miserum doluit,
Nisi cum ærumnarum socios habere se vidit.
Libertati redditus, libertate sua redemit alienam,
Nun-

Nuͨquā liberalior, quā cū no haberet vltra quid daret.
Ex Africa in Italiam, ex Italia reue&us in cœlum,
Felicitatem, quam suis viuendo creauerat,
Abstulit obeundo.
P. ælulum Norma, quod ita vixerit,
Gloria, quod ita scripserit.

* F Vit enim Poeta celeberimus: Poetarum tamen vitijs caruit, non virtutibus.
† Cum sponsa enim tanquam cum sorore vixit, tum in Gallia, tum in Italia:
Nola enim à Barbaris capta, ipse etiam diu captiuus in carcere, detentus est. & vario suppliciorum genere exagitatus. Vide Bar.

PAVLINI CHARITAS

Magnis à Cœlo muneribus compensata.

LVget inops, escamque rogat, nec Egenus Egenum,
Abiicis, exhibitam non probat vxor opem.
Quod superest tres ferre iubes in prandia cistas,
Abdidit illa vnam, prodidit illa duas,
Ecce tibi geminę veniunt ad littora puppes,
Tertia nempe oculos mergitur ante tuos.
Discit Auaritiem Pelagus: tribus eripit vnam,
Est Pelagi in misero, quæ fuit ante fames.

P A V L I N V S.

Libertatē suā alienæ pretiū facit.

POscit opem miseranda Parens, natumque reposcit,
Quod matri posses credere, solus eras,
Illa petit: dare non renuis; licet omnia desint,
Solus quod possis vendere semper habes.
Libertas pretiosa nimis, si dicere fas est,
Inuenit pretium par semel illa sibi.

THO-

THOMAS CANTVARIEN.

Charitas Infulata.

Thomas Cantaurienſium Athanaſius,
In Patriç natus incendio
Nunquam aut frigidus eſſe potuit, aut obſcurus.
Æque naturæ, ac hominum beneficentiam expertus,
Ita Regi placuit, vt alterum pene faceret Regem,
Ita Deo, vt alterum pene redderet deum.
Cum ita placeret omnibus, ſibi vni non placens,
Et Regis, & Dei ſuffragijs factus Antiſtes;
eo deueniſſe ſe doluit,
Vbi Deo placere non poſſit, & Regi.
Quò ſublimius aſcenderat, eò ſtudens clarius emicare,
Mutuatus à virtutibus radios eſſe cæpit illuſtrior,
Quam poſſet ab inuidorum oculis tolerari.
Principum legibus obſtare paratus ſi diuinis obſtarent
Cum Regi dare non poſſet, niſi quod adimeret Deo,
Ingratus videri maluit, quam eſſe.
Cedentibus cęteris, ꝙ vnus, & ſibi ſufficeret, & veritati,
Aulæ iam grauis, quia leuis eſſe neſciret,
Ibi diutius eſſe noluit, vbi ſecum veritas
libera eſſe non poſſet.
Nobilis exul vbique patriam inueniens,
Optimam cauſam, tolerantia ſua meliorem effecit.
Nunquam memor iniuriæ, niſi vt condonaret,
Suorum ærumnis indoluit, non doluit ſuis.
Tempori ſeruiens, vt Deo ſeruiret impenſius,

Inter monachos ita vixit in syluis,
Ac si nunquam inter aulicos vixisset in vrbibus.
Corpori suo ea inferens damna,
Quæ vix Tyrannus inferre voluisset,
Exilium sæpè permutans, animum nunquam,
Reuocatus in patriam, vt inde paricidio pelleretur,
Maluit Adulatorum gladijs inter Aras occumbere,
Quam Adulator in Aula Regnare.

• Ea ipsadie, qua Londini in Anglia natus est Thomas, igne in eiusdem ædibus excitato, tota pene Ciuitas conflagrauit.

• Pulsus ex Anglia vna cum suis ab eo ipso Rege, qui eum summis honoribus decorauerat, diu in Gallia inter Monachos Sanctissimè vixit, corporis afflictationibus ita deditus, vt omnibus prodigij loco esset.

THOMÆ NATALITIVM

Patriæ incendio illuſtratur.

Flamma tuis inſtat dirum natalibus omen;
Te peperiſſe rogo credidit ægra Parens
Ambuſtum; Patriæ naſcens fuamare cadauer
Perſcpicis, eſt vitam flamma ſequuta tuam.
Non timet Vrbs flammas: potuit contemnere; Sed cur?
Naſcitur amiſſis, qui meliora daret.

T H O M A S

Regis furijs cedere neſciens occiditur ad aras.

QVam te barbarica deſpectat fronte Tyrannus,
Heù, tibi ſit lictor, qui fuit ante Parens.
Deſpicis, expectas gladios, læto excipis ore,
Quæ ſperas Regum vulnera ferre poſes.
Occidis, atque tuo minias ſacra templa cruore:
Regali fueras victima danda manu.

In-

Infulata Lenitas.

MARTINVS TVRONEN.

Martinus Constatij miles antequam Christi.
Nescias an militiā laudabilius adierit an abijecerit.
Gloriam non minus ex moribus appetens, ꝙ ex armis
Fortitudine militem retulit, virtute monachum.
Christo iā militans, cum nondū merere mundo cessasset
Nudus esse malens quam parum pius,
Dei beneficentiam, prouocans sua
Chlamijdis parte totum emit Empyreum.
Cum in fures offenderet, sua securitate defensus.
Illis nequitiam eripuit, qui sibi vitam rapere voluissent
Æque beneficus, cū hęc adimeret, ac cū traderet meliora
Nihil ab Erebo metuens nihil à cælo non sperans.
Cū viuos ben mori doceret, mortuos bene viuere docuit
Homine maior, seù vitā daret animis, seù rederet mēbris
E Cænobio coactus ad infulas.
Cum nemini deesse curaret monachus esse non desijt.
Non minus admirandus cum Clamydem diuideret
Quam cum hęc ita diuisa connecteret.
Cum miseris donaret ōnia molestis omnia condonaret.
Nihil habens quod Dei causa non daret.
Nihil appettens, quod à deo non acciperet.
Illustrauit virtute prodigia, prodigijsque virtutem.
Ita reueritus homines ac si timuisset.
Ita Deum ac si non amasset.
Se vnum habuit, quē cōtemneret, vnū quem non amaret
Laborē nunquā auidior, quā cum diutius laborasset
Cum inter homines, nil nisi cęleste, saperet.
Inter

Inter Cęlites, niil humanum,
Ita voluerat in Cælis gaudere cum Deo,
Vt non desineret in terris desudare cum suis.
Votorum litem componens totus non elatus in cælum,
Nescias vtilior ne terris fuerit, an Cælo carior.

★ OFfenderat in Latrones Martinus. Stricto gladio rogant an timeret. Ridet ille; & se nunquam minus timuisse testatur, sperasse enim in maiori discrimine sibi Deum propius affuturum. Qua securitate permoti fures, eum sequti in cænobio Sanctissimè senuerunt.

* Cúm suos iam moriturus videret gementes in ea notissima verba prorupit. Si populo tuo sum necessarius non recuso laborem, &c.

MARTI-

MARTINI IN MISEROS
Clementia singularis.

NVdus adest, tremulisque probat sua damna lacertis,
Oppressoque oculos sauciat ore tuos.
Est tibi sola Chlamys, stricto quam diuidis ense,
Et Chlamide ex vna, teque, inopemq; tegis,
Diuidis? at tectum cernes dum veste tonantem,
Quam cuperes partem non habuisse tuam.

MARTINI LENITAS
Latrones à latrocinijs auocat.

DVm tua multipici premitur Latrone Crumena,
Ille aurum, vitam postulat ille tuam.
At Hypari tu fronte minas contemnis, & aurum
Ore vomēs aurum ferrea corda facis.
Fausta latrocinio pietas; quod poscebat aurum
Tu dare non poteras; quod potes inde dabis.
Felix quisque tuas cupiat decerpere Gazas;
Virtus quam possit carpere, sola tibi.

Magna-

Magnanimitas Infulata.

CYPRIANVS CARTHAGI.

Cyprianus,
Vt Africæ geminaret ardores, natus in Africa,
Nobilitatem quam nascendo meruerat,
Viuendo fecit amplissimã, immortalẽ reddidit obeundo.
Æquę fæcundus ingenio, ac facundus eloquio,
Nunquam discere renuens, nunquã dedignatus docere,
Suum etiam Carthagini Tullium dedit,
Vt quando desierat armis cum Roma contendere,
Eam conaretur facundia superare.
Nihil se scire reputans, cum Deũ se ignorasse cognouit,
A Cecilio, & mores accepit, & Nomen;
Futurus maximus, cum Christi quæreret gloriam,
Qui ira magnus extiterat, dum tantum quæreret suã.
Sibi, vni vtilis esse iã nesciẽs, Deo ingratus esse iã nolẽs,
Acceptam lucem ita deffudit in cæteros,
vt in se non minueret.
Pro veritatis patrocinio sæpe progressus in forum,
Ratus intempestiuam in tam bona causa facundiam
Eam ita neglexit,
Vt eam Cypriani neglegẽtiæ nulla solertia possit æquari.
Quo propius ad Deũ accederet, ab vxore, natisq; recedẽs
Cum se deprimeret infra cæteros,
supra cæteros meruit collocari.
Præsul esse gauisus,

Quod

Quod è ſublimiori ſpecula aliena melius
ſpectaret incommoda
* Se Graſſante lue probauit medicum,
bacchante Tyranno Patronum
Barbarorum ſæuitiam præcauens, non effugiens,
Cum omnium animos in ſe vno ſeruaret,
Diu deſtituit, non quia timidus, ſed quia prudens.
Cum tuto poſſet adhuc latere,
& honeſtè iam poſſet erumpere,
Suis æque vtilis cum lateret, ac cum erumperet,
Quos ſæpius verbis accenderat, accendit exemplis.
* Non illibentius vitam amittens, quam alteri eriperet,
Quæ virtutibus accenderat odia extingues ſanguine,
Se ita vixiſſe, vt ſtrenuè mori mereretur oſtendit.

* TEſtatur de ſe ipſo Cyprianus eodem ſtudio, quo cæteri excolere curant eloquentiam ſe cura ſe negligere poſtquā á Cæcilio eſt vocatus ad Chriſtū Nihilominus tamen eius facundiā non ſolum Lactantius Nazianzenus, Hyronimus, Auguſtinus, ſed vniuerſa poſteritas admirata eſt.

* Ad ſupplicium ductus. viginti quinque aureos, qui ſibi ſuperfuerāt, Carnifici tanquam de ſe optimè merito dari iuſſit.

CYPRIANVS

Nouum in Africa monstrum.

ALLEGORIA.

QVam variũ, quamtumq; sibi parit Africa monstrũ
Manè fuit coruus, vespere Cygnus erat.
Guttura si moueat flammas iaculatur, & ignes
Igne flagrat vllas vix tamen horret aquas.
Si volat, Empyrei fastigia summa pererrat,
Vtque necem fugiat, non timet vsque necem.
Vnum; erat at moniti o quot monstra includit in vno?
Nobilius monstrum vix dabit vlla dies.

CYPRIANI

In Morte magnanimitas.

QVę noua mõstrifero renouas portenta sub Axe
Vitam quo valeas perdere vulnus emis.
Vita tibi pretiosa fuit. quid prodigi? an mors
Vt preticsa tibi cedat emenda fuit.

 Forti

Fortitudo Infulata

EVSEBIVS VERCELLENSIS.

Eusebius Vercellensis
Non ad vnius gloriam Prouinciæ natus
In Sardinia vitam, in latio fidem
In Insubria Palmam accepit.
Romano Pontifici à Matre creditus Puer,
Vt sub eodē præceptore Eusebius erudiretē & mundus,
Cuius virtutem acceperat, accepit,& nomen.
Roma se dignum non reputans,
Nisi addictā spectaculis vrbē nouo paleeret spectaculo
Virtutes omnes in se tamquā in theatro circuntulit.
Cum ipse Romæ, non ipsi Roma sufficeret,
Monachorum mores è Græcia in Italiam deuehens
Nouæ philosophiæ, & auctor esse meruit, & idea
Vercellas accitus.
Vt Vrbem antiquissimam sua innouaret industria
Nolens ita vacare cæteris, vt sui se vellet oblitum,
Dignus visus est.
Qui prçiuerat monachis. ita, & prçiret Episcopis.
Vt virtutes meteret, vitia demetens
Vt veritatem firmaret, errores eneruans,
Illis dui placere non potuit,
Quibus æque virtus, ac veritas displiceret.
Athanasium damnare renuens, ne se quoque damnaret,
Maluit cū eodē exul abire, quā iudex in eundē sedere,
Infelix

Infelix Italia, si quê daret Athanasio sociũ non habuisset
Ita exilium tolerans, vt videretur optasse,
Ita suos litteris roborans, vt vix crederet abijsse
In pessimi Principis funere reuiuiscens.
Vrbi suę reditus. eam reddere studuit veritati.
Iterum tamen frementibus ijs,
Qui æquè in se, ac in alijs probitatem odissent;
Multiplici supplicio deleri potuit. non terreri.
Dignus qui veritatis annos æquaret,
Qui obrutæ superesse noluerit veritati.

* CVm Eusebius Pontifex maximus ad Ecclesiæ Clauum sederet, Eusebius, qui nondum ab Ephæbis excesserat, Romam est à matre deductus, & summo Pontifici oblatus, vt eum erudiret, quem meliorem demum vitæ authorem agnoscens Eusebius, eius nomine voluit appellari.

* Cum sub Constantio Cæsare Athanasium Alexandrinum damnare renuisset Eusebius, est Relegatus in Phrygiam, vna cum Dionysio Mediolanensi Episcopo & Hilario Pictauiensi.

EVSEBIVS ATHANASIVM

Damnare recuſat.

ALter auerna lem reſecas Athanaſius Hydram
  Vnica in Alcides incidit Hydra duos.
Alter at Euriſtheus focium damnare Gigantem
  Percupit, idque dolis quærit habere ſuis.
Condemnare tuos alien in nomine mores
  Ipſe negas: te ſub iudice cauſa tua eſt.

E V S E B I I

In exilio Fortitudo.

ESt tibi nulla quies, terras iactaris in omnes
  Viſa tamen tecum eſt pulſa, repulſa fides.
Te ſequitur quoque pulſa fides, Phrygiamque perrerat
  Diſcit ab exemplo fortior eſſe tuo.

CARO-

CAROLVS BORROMEVS

Inſulata Charitas.

Carolus Borromeus.
Natus cum nouo lumine geminus.
Se tenebrarum non eſſe filium vel naſcendo, probauit
Auorum gloriæ memor, vt eam geminaret in ſua.
Se talem exhibens in Pueritia qualem optaſſet in ſenio.
Virtutum iter neſcias an potuerit abſoluere Sanctius.
An inchoare maturius.
Infra probitatem nil habens litteris carius.
Probitate nil reputans pretioſius.
Cum artes non appeteret, niſi quas optare debuerat.
Obtinuit, quales optarat.
Pio Quarto affinitate carus virtute cariſſimus.
In Atlantis ſuffragium nouus accitus Alcides.
Etiam ſine ſocio mundũ ferre ſe potuiſſe probauit.
Non tã alienæ beneficẽtiæ quã meritorũ ſuorũ ſuffragio
Purpuratis adſcriptus.
Iure dubites an maiorem dignitati contulerit.
An à dignitate retulerit dignitatem.
Vt Patriam virtuti redderet, Patriæ redditus.
Nunquam mentem ſuam acuratius coluit,
Quam cum etiam coleret alienam.
Virtutum ſemina voce manuque iacens,
Sudore ac lacrymis alluens.
Dignam laboribus meſſem obtinuit.
Dignam meſſi mercedem accepit.
Vt ſecurius quieſceret ſui, quietem adimens ſibi,

Venalis omnibus, si pretium habuisset,
Nescias an omnium Pater esset, an seruus:
Animi sui nitore in templi exprimendi vastitatē induis,
vt auri prodigus, ita vitæ minimum tenax,
* Quam non amaret vtrumq; in Pestilētia demonstrauit,
At nō ita Carolū amauerat Deus, vt Caroli gregē odisset
Vitam accipere renuens, quā solam non posset accipere,
Mori volentem coegit viuere,
Donec fatigari nescium terris eripe et, cœlo redderet[b]
Gauisus in ætate ferrea aureum hominem reuixisse.

† EO enim ipso, quo natus est tempore, nouo quodā lumine matris cubile refulsit.

† Grassante enim pestilentia non solum opes in miserorum subsidium erogauit, sed vitam suam, vt alienam seruet in certum discrimen adducit.

CAROLI BORROMÆI.

Mira in Pauperes Charitas.

PRodigus esse alijs poteras tibi factus Auarus;
Cum nihil ipse habeas, prodigus esse potes.
Vertere velle solum te suspicor; omnia vendis,
Quæris opes tecum semper habere tuas.

CAROLI CHARITAS

Pesti Timenda.

ECce manu gemina diram quatit aspera falcem.
Et viduat miseras mors sine lege domos.
Obuius esse potes; te transeat illa paratam.
Sæpe etiam visa est præterijsse dapem.
Vilis erat tibi vita; potest mors credula vilem
Temnere decepta e sensibus illa tuis.

REMIGIVS REMENSIS

Remigius ingens Gallię prodigium.
Ingenti prodigio natus est.
Vitam àprodigijs inchoās in prodijs trāsigēs,& absoluēs
Hoc primum edidit in orbe prodigium.
Vt sterile parentum senium fæcundaret.
Non deterior, esse cum cæpit.
Quam promissus fuerat, antequam esset.
Lacte quod suxerat, cæco reddidit oculos.
Agente Deo, vt cū noua luce,noui etiā oculi nascerent
Prima in ætate inchoans, quod perficeret in extrema
Crederes è senibus senem natum esse non puerum
Ne cautior esse desineret elapsus ad cautes.
Se victorem facere studens.
Vbi nullus erat, quem vinceret.
Se ipsum impugnās, de se ipso etiam triumphauit;
Dignus quem cogerent pręesse Remensibus.
Cum se ita bene præesse cogeret sibi.
Adolescentiam præcoci senectute nobilitans.
Labores suos quò inchoauit ardore confecit,
Nunquam ad metam aspirans.
Quod nullam pateretur habere.
Igneum credidisses.
Nisi quod sæpe excitatos ignes extinxit;
Peccata nesciens,nisi vt corrigeret

Ærumnas omnium scire cupiens, vt curaret.
Dei largitatem implorans, cum humana deficeret.
Cælum telluris alumnis; terram cęli donis impleuit.
Inuictissimum Regem Christi Regno subijciens.
Galliam vniuersam cælo vectigalem effecit.
Regibus maior, cui tanta licerent in Reges.
Extrema in ætate cęcutiens.
Vt cęcitatem curare se, & tolerare potuisse probaret
Vnum in ea dignoscens commodum.
Quod se melius videre iam posset.
Tandem oculis lucem reddens, animum Deo.
Ita migrauit e viuis.
Vt tamen in tumulo viuere videri posset

REMIGIVS CÆCVS.

Cæcis oculos reddit

DIues eras, factusque tamen de diuite pauper.
Perdere quæq; valens omnia Pauper habet.
Cęcus adest, poscitque oculos, oculatus abiuit.
Visus at est oculos inde referre tuos.
Ipse cares oculis, dederas qui lumina cæco.
Prodigus es, te oculos credo dedisse tuos.

REMIGIVS EXCITATVM iu Vrbe ignem.

Sui corporis expellit obiectu.

VRbem flamma vorat, varijs furit excita ventis.
Est cinerum cumulus, quod decus vrbis erat.
Flāmas quisque fugit, flāmas Remigius vltro.
Increpat, oppositos pellit & vrbe rogos.
Igneus es socio cur se non iungeret ignis.
Totus es in lacrymis, horruit ignis aquas.

Infulata Religio.

HILARIVS PICTAVIENSIS.

Hilarius
Oppreſſæ veritatis Hilaritas,
Hilaratæ ſecuritas,
Quam vitam ſemel accepit in Gallia,
Galliæ non reddidit ſemel.
Errorum tenebris, ad meliorē lucē aſpirans,
Dum Philoſophiā,ſcrutaret humanā, Diuinā inuenit;
Errore ſuo felix,
Quod perniciosa quærens inueniſſet vtilia.
Nequitiam ſuam deteſtatus, vbi primum agnouit,
Eo citius virtutum iter abſoluere ſatagens;
Quo ſerius inchoauerat;
Monſtri loco cępit haberi,
Seû quod ſine noxa iam viueret,
Seû quod ſine erroris ſuſpicione, doceret.
Quā vnā à Deo acceperat filiā,eidem deſpondens
Sibi maluit ablatam videre, quam ſponſo.
Nunquam viſus Hilarior,
Quācū Deū huiuſmodi nuptijs ſibi fecit affinē.
A Pictauiēſib' contra errorū Authores electus ī Ducē,
Cum ab hoſtibus nec tolerari, nec vinci poſſet,
Relegatus in Phrygiam, nouum ſolem ab Oriente
in Occidentem duxit
Stylo decertans, cum vltra voce non poſſet,
Quod

Quod hostes minarẽt appetens, ꝙ polliceret cõtemnẽs
Ijs ipsis, qui timeri voluerant cæpit esse tim.ndus.
* Vt perditum Principem, æque voce,
ac moribus cessaret arguere,
Magis indoluit ꝙ rediret in Patriã, quã ꝙ abijsset;
Pugnasse se pro veritate non reputans,
Quod non occubuisset in pugna.
Absentiæ suæ damna rependens,
Laborib' suis beauerat Gallias, authoritate defenderat,
Nisi Cælo pretiosior extitisset,
Quam vt diutius linqui debere t in terris.

* ABram filiam hortatus, vt humano contempto connubio diuinũ assumeret, cum quod opta uerat impetrasse, & Deum rogauit vt quã eidem desponderat filiam, antequam noxa grauiori lęderet Innocentiam, in cœlum raperet. Nec vota fefellit euẽtus. Filia enim dormientis in morẽ quieuit in Dom. Ipse vero miraculis clarior esse mox cæpit.

* EPiscopi enim Hęretici, qui eius sapientię, atq; virtuti paresse non possent, metuentes, ne libertate qua prorubat apud Constantium Cesarem eũ ab Arrianis auerteret, authores fuerunt eius ab exilio reuocandi, magis optantes eum Cæsari eripere, quam Pictauiensibus reddere.

HILARIVS

Amorem Christi, Filiæ præfert.

VNica Virgo tibi, numeri quæ damna rependat,
Vnica felicem te facit esse Patrem.
Iam fuerat iungenda viro; cum sponsa Tonanti
Ducitur, affinem te facit illa Deo.
Coniugio veneranda nouo, iam debita Cœlo
Astra petit, viduum deserit illa Patrem.
Quid mirer si dona tibi Deus omnia credat?
Mirer, si socero non daret ista gener.

HILARII

Pro Religione Labores.

QVam bene diua tuo facundia sedit in ore,
Vel Deus est verbis visus egere tuis.
Si labat alma fides vario collisa Tyranno,
Quæ fidei fuerat causa erat illa tui.
Siue Deum minuit, Patremque coarctat in vnum
Arius, est stud js obrutus ille tuis,
Cuncta potes, pédentque tuis ferme omnia votis:
Quartus an es, Trinum, qui facis esse Deum?

DONATVS ARETINVS

Donati si vitam discutias.
Deo natum credas esse non mundo.
Martyrum filius vt martyr dedicatur á Patre.
Æque martyrem dicas cum patris adesset supplicio.
Ac cum occumberet suo.
Sibi relictus, & Deo, quem præceptorē haberet, & patrē
Ita mores perficere potuit suos.
Vt dignus videretur, qui etiam peficeret alienos.
Vnde quaque mirādus, quod mortuis vocē daret, & vitā
Cum vitrea vasa connecteret vitreos homines solidaret.
Tenebrarū filijs luce displicēs sua est detrus* in tenebras
Nunquam illustrior quā cum alienā luce careret.
Tyranni tormenta non metuens quod amaret.
Maior visus est quod ea siccis exciperet oculis.
Quam quod imbres siccis exciperet vestibus.
Tandē Deo reddere cupiens quod ab eodem acceperat.
maluit capite carére, quam fide.

* CVm enim Parentum supplicijs interesset puer, maxime doluit quod iisdem superstes esse cogeretur.

* Fractum à Barbaris Calicem integrum reddidit Sacerdoti, mortuum reuocauit ad vitam, Pluuiam impetrauit in maxima siccitate quam tamen cum totam excepisset in agro, siccis tamen semper vestibus fuit.

DO-

DONATVS

Suorum miseratus ærumnas, Pluuiam impetrat.

HEù Pluuias implorat humus, milleno aque pandit
Guttura, milleno gutture po cit aquas.
Ipse tuas terræ precibus coniungis, & vndis.
Cuncta madent solus sub Ioue siccus eras
Astra natare putes fusûque liquescere cælum
Arua tenens sica veste serenus eras.
Vel lacrymis satis vdus adhuc non excipis imbrem.
Vel tuus immensas ebibit ignis aquas ?

DONATVS

Sacerdotis lacrymas miseratus, Fractum redintegrat calicem.

FRactus erat partes que simul contritus in omnes.
Nec poterat mystis vtilis esse calix.
Frusta legis, miseri partesque cadaueris apta sque.
Hæ coaunt; simul est qui fuit ante calix.
Fracta ligare potes, nullo qui frangeris ictu,
Scilicet integritas integra cuncta facit.

ALOYSIVS TOLOSANVS.

Aloysius è Rege natus ad Regnum
Nunquã se Regẽ credidit, nisi cũ se subderet sibi.
Mundo iam, vtilis cum vix erupisset in Mundũ
In captiui Parentis locum suffectus Puer
Carcerem suum eruditione multiplici Lyceũ fecit.
Quo Arctius tenebatur in terris,
eo liberius in Cœlum euolans
Optimam mentẽ nec vinci, nec vinciri posse probauit.
Non ideo Innocentiam minuens, quod ętatẽ augeret
Sui Regnum Regno nobilius reputans suo
Vt se omnium maximum faceret.
Inter minimos omniũ minimus haberi voluit, non esse.
Coactus Tolosanis præesse, quandoquidem
ad Imperium natus erat,
Nescias an se omnium seruum factum crederet,
An omnium Patrem.
Vt vitam produceret alienam, contrahens suam
Meritis addens, quod annis adimeret.
Virtutum iter cum alius inchoaret, absoluit.

ALOYSII INNOCENTIA

Innocentibus Salutaris.

PRodierat, prímasque puer captauerat auras;
Cum misero facta est vltima prima dies.
Te vocat ægra parens, videat licet illa sepultum,
E tumulo vitam, poscit, habetque tuam.
Seruaras puero, tibi quos mors sustulit annos,
Quid mirer fuerit si tibi vita breuis.

ALOYSII INNOCENTIA

Nocenti vtilis.

OCcidit hostili suspensus ab Arbore miles,
Ille tuam moriens vsque requirit opem.
Promptus ades, funemque secas, ter vincula nectunt,
Ter sensere tuas vincula fracta manus.
Quæ tibi rapta fuit, Misero iam reddita vita est,
Illum vis annos viuere credo tuos.

CLEMENS ANCYRANVS.

Clemente Ancyrano
Nullum virtus defendit æquius, nullum exercuit durius
* A Sophia matre Sanctiori Philosophia genitus,
Quandoquidem a deteriori vtero venire
non poterat tanta Constantia,
Nulla in se admittens peccata, omnia puniens
* Martyr videri potuit, antequam esset.
Nondum adolescens, iam tamen pauperum Pater,
Omnibus melior, omnibus præfici meruit;
Nunquã demissior cæteris, quã cũ esse potuisset elatior
Diocletiani furijs interceptus,
Octauum supra vigesimum ãnnum exegit in pænis,
Agente Deo, vt quando erat in mundo feritas,
Quæ omnia infligeret mala,
Esset, & Charitas, quæ omnia toleraret.
Sæpe in frusta concisus, nunquã non integer,
Cũ p nulla vulnera nimiũ ingens animus posset exire
Tandem suis redditus
Dum hostiam Deo daret Dei hostia factus,
Gemina victima, sacrificium vna cum vita conclusit.

* SOphiã sanctissimã fœminã matrẽ habuit Clemẽs quæ cũ pnosceret, eũ martyrẽ futurũ, vel in fascijs tanquam martyrem venerabatur.

* Mirum enim erat, quib⁹ se pænis affligeret, vt se grauioribus supplicijs dignum redderet.

CLE-

CLEMENS

Inter Sacrificia occiditur.

DVm ſacra ſidereo faceres libamina Regi
Cæderis, & [illegible] pingitur ara tuo.
Et ma eras longos nimium concuſſa per annos,
Non alio decuit te cecidiſſe loco.

CLEMENTIS

In ſuppliciorum diuturnitate Tolerantia.

TE prope ter denos lictor vexauerat annos,
Feſſus erat curis mundus vterque tuis,
Non tamen vlla tuos vidit in clementia luctus,
Aut potis eſt duros ore ciere ſonos.
Indita quanta tibi clementia; nulla tyrannis
Nulla a ijis ſupereſt; nam data tota tibi.

MAXIMVS TAVRINENSIS

Maximus Taurinenſis,
Capaciſſimi menſuram nominis factis exęquans.
Se etiam, in minimis maximum fecit.
Magnitudine ſua omnium oculis proditus.
Nunquam ſe maximum doluit.
Niſi cum omnium minimus eſſe non poſſet,
Ideo ſe maximum negans, quod ad huc maiorē faceret
Dignam magnitudine ſua ſedem digne potuit occupare.
Ingenij claritatem Eloquij nitore componens,
Vtrumque, innocentiæ candore perfecit.
Eque in dicendo fugiens, ac in agendo peccata,
Vrbem ſuam Auguſtam, ſi non inueniſſet, effecerat.
Tandem cum Cœlitum vitam tranſtuliſſet in terras,
Dignus viſus eſt, qui transferretur in cœlum.
Beata Ciuitas, q̄ talem habueris, beatior quæ merueris
Beatiſſima, quod ſemel amiſſum,
In Antonio Prouana recuperes.

★ Eloquentiſſimus enim extitit, vt ex ijs, quæ ſcripſit conſtare poteſt: Cęterum cum minus nota ſint eiuſdem præclara facinora, hinceſt, vt Elogium penè ex ipſo nomine deduxerimus.

MA-

MAXIMI PROVIDENTIA

Maximum Taurinensibus impetrat Præsulem Antonium Prouanam.

MAximus alter adest, similem dat maximus alter,
Authores produnt maxima dona suos.
Maxime si pergis tales dare, Maximus vt sis
Vix poteris donis non minor esse tuis.

MAXIMI ERGA TAVRINE·

Prouidentia Singularis.

PAr tibi nomen habes, tantum capit omnia nomen,
Sed dare si pergas maxima maior eris.
Alter erit tu qualis eras. quam maximus es tu?
Ni dederas alios, Maxime, solus eras.

Infulata Remissio.

ANSELMVS CĀTVARIEN.

Anselmum, Augustæ Prætoriæ cœlum dedit,
Cœlo Anglia reddidit.
A vitijs ætatem exorsus in virtute confecit,
Miserandus, quod ita cęperit, mirandus, ꝙ ita desierit.
Sæpe cum Patre vexatus, sæpius secum
Æque nescius quid eligeret, ac quid optaret,
Tandem mores vna cum solo mutauit.
Eo velocius virtutis iter emensus.
Quo se a meta nouerat remotiorem
E cœnobio vocatus ad infulas,
Nescias an monachi partes acuratius impleuerit.
An Episcopi.
Regis perfidiā vtiliter carpere malens, q̄ pniciose lactare
Pacem non amans, quæ cum equitate pugnaret.
Minus felix esse maluit, quam minus fortis videri.
Iterum reuocatus iterum pulsus,
Regis duritiem duritie mollijt sua.
Immortalitatem, & stylo, & virtute promeritus,
Oppressam angustæ vitam cum meliore mutauit

* OB crebra cum Patre iurgia disciplinę impatiens secessit in Gallias, vbi Christi militiæ nomen dedit.

Constantia enim Anselmi factum est, vt Rex impius errorem agnoscens male cœpta damnaret.

AN-

ANSELMI

Demissionem Referentis Imago.

CErnite depressos arcana in pectora vultus,
Pectore nobilius nil videt ille suo.
His leuior fuerit quondam cum visus in oris,
Quæ tunc intulerat damna, pudore luit.

De eadem imagine.

PEctore fixa manus medio? se despicit ore?.
Quod seruant pectus Lumina, dextra premit.
Ille suas cum seruet aduhc sub pectore Gazas
Quam bene custodem fecimus esse manum.

MAVRILIVS ANDEGAVENSIS.

Maurilij ſi Patrem ſpectes, aut Patriam
Vix credas naſci nobilius potuiſſe;
Si vitam ſpeculeris, ac mortem,
Dubites an potuerit viuere ſáct or, an obire ſecurior.
Felix quod Ambroſium, ac Martinum audierit,
Felicior quod expreſſerit.
Profect' in Gallias, vt nouũ daret Gallijs Thaumaturgũ
Eas, & prodigijs illuſtrauit, & meritis.
Cũ æq; ille omnib', ac illi omnes ſubeſſe percuperent,
Se vno gemente factus Antiſtes.
Auxit vna cum dignitate Prodigia.
Peccata deteſtatus vbi erant, metuens vbi non erant.
* Cum in ſe certa punire nequiret, dubia punijt,
Sui nimium rigidus Cenſor,
Quod totam lenitatem ſuam ſeruaret alijs
Ab exilio, quo ſe ipſe mulctauerat, prodigio reuocatus
Cum iam ſeptennium mortuos reuocaret è tumulis,
Homo eſſe deſijt, quod iam Deus eſſe cæpiſſet.

* PAtria Mediolanensis extitit, quæ Vrbs dicta est olim altera Roma; genere vero Patricius, & è prima nobilitate.

* DVm sacra Deo faceret, vocatus à fæmina, vt morientem puerum sacro crismate initiaret, superum delicijs delibutus, serius adfuit, quam vt fæminæ vota compleret; Iam enim obierat puer. Hac de causa fugit à suis, certus nunquam redire nisi Puerum sibi redderet Deus. Post septennium inuentus iterum rediens, puerum etiam reddidit vitæ.

MAVRILII CVLPÆ

Quales.

TE monet ægra Parens; moriẽs tibi pupulus adstat
At superi sensus detinuere tuos.
Puppus obit, te noxa mouet; fugis exul ab vrbe,
Cum puero, requies est quoque rapta tibi.
Qualis erat tibi vita; Hominum quam imperuia noxis,
Si quoque cum superis sistere culpa fuit.

MAVRILII

In Puerũ mortuũ charitas singularis

PVppus obit, nec noxa tua est; facis ipse, fugamque
Arripis; Exul & es legibus ipse tuis.
Te reuocant superi; tibi sed ni stamina reddant,
Quæ fuerant Puero fracta, redire negas.
Iam cinis est septemque puer iacet obrutus annos,
Vita tamen puero te redeunte redit.
Si tibi sic superi placeant, refugumque reducant,
Vt redeant alij; sæpe fugandus eris.

FVLGENTIVS RVSPENSIS

Fulgentium
Nesciens an ex fulgure, an ex fulgore deducas.
Fulgoribus suis bonos attrahens, malos exterrens,
Fulgere cum nunquam desierit.
Sæpe non desijt fulgurare.
In Africa natus nouum ex Africa monstrum eduxit,
Hominem videlicet.
In quo nihil humanum aspiceres, nihil ferũ.
In Christi domo malens inquilinus esse,
Quam in sua dominus,
Inter monacos, ac inter Episcopos docuit.
Omnia virtutem agere.
Omnia posse etiam tolerare.
In Sardiniam relegatus,
Quod gemini solis ardores Africa pati non posset,
Cum se antequam pelleretur exulẽ crederet.
Mutauit exilium Patriam non amisit.
Ruspensibus Redditus.
Vt omnes sibi similes faceret se nulli dissimilem fingens.
Immortalitatem, & sibi aquisiuit, & suis.

FVLGENTIVS

In Exilio.

FVlgur es, horret adhuc tua nempe tonitrua miles
Barbarus, es fulgor, quem quoque cæcus amet
Cur tamen externas iã te vomit Africa in oras?
Non potuit Soles Africa ferre duos.

FVLGENTII IN EXILIO

Pænitentia.

VIx te ferre potes, nequijt quem ferre Tyrannus
Te premit ille odij, te premis ipse flagris.
Quæ tibi non faciant alijs facis ipse, tuique,
Vt dominus possis esse, Tyrannus eris.

Fides Infulata.

APOLLINARIS.

Apollinaris
Ita sub Petro Præceptore profecit,
Vt alterum pene crederes Petrum.
Vmbra igitur Petri cum esset,
Quidni omnia pelleret mala?
Cæcorum aperiens oculos,
Cum tamen videri minimum vellet
Veritatis lucem, & oculis instillauit, & animis.
Senes bene mori docens, pueros optimè viuere,
Cum messem suam Rauenna non caperet,
Sæpe pulsatus, & pulsus ignem calcare non horruit.
Eam expertus in igne Clementiam,
Quam omnes experirentur in ipso,
In Etruriam á muto vocatus
Et linguam dedit, & reddidit mentem.
Nunquam facundior,
Quam cum mutos faceret vel tacendo facundos.
Prodigijs proditus suis cum se nulli curaret prodere,
Mortuos excitans, vt bene doceret viuere,
Nullo victus supplicio, quod omnia sperneret
Æque se fortem exhibuit, ac Nero ferum.
Mari commissus
Vt in omni elemento suum robur imprimeret,
Acerbius iactatus in terris, quam fuisset in mari,
Lictores quos fatigauerat in Italia,
Sanguine suo satiauit in Thracia.

APOLLINARIS FIDES

Mortuos Excitat.

DElitet exanimis gelida conclusus in vrna;
Iam cinis est, flammas sed debit iste cinis.
Ipse vocas, primumque iubes remeare sub axem,
Excitus ad voces prosilit inde tuas.
Quid mirer repetant accita cadauera vitam,
Hoc ego plus mirer, te quoque posse mori.

APOLLINARIS FIDES

Omnibus Salutaris.

SI loqueris, das ceco, oculos egroque salutem,
Quanta tamen pateris dum quicque tanta facis,
Cuncta potes tolerare, potes quoque tollere; sed te.
Tollere vulgus amat, nec tolerare potest.
Plura potes tolerare tamen, quam tollere, Vulgi
Nempe odium toleras, tollere & vsque nequis.

FINIS